

**In Hoc Libello Pontificii Ora||toris continetur legatio, in
co[n]uentu Noremburgensi,|| Anno. M. D. xxij. inchoato,
sequenti vero finito ex-||posita, vna cum instructione ab
eodem legato|| ...**

**Hadrian <VI., Papst>
Noremburgæ, 1523**

VD16 K 320

38 De Domibvs Ordinvm Militarium, ac Baliuijs, vt vocant, per Appuliam,
Siciliamq[ue], ordini militari Teutonico[rum] vi, doloq[ue] Germanorum
ditioni ereptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65406)

DE DOMIBVS ORDINVM MILITARIVM

um, ac Baliujs, vt vocant, per Appuliam, Siciliamq; ordinari militari Teutonicoꝝ vi, doloq; Germanorum ditioni ereptis.

Item licet dominis ordinis diuæ Marię virginis, quos vulgo fratrum Teutonicoꝝ vocant, ex liberalitate Romanorū Imperatorum celeberrimæ memorię; item & principum, Comitum & Baronum, in eos collata, cæterorumq; nobilium contributa auctione, certa bona temporalia, ac redditus & census annui, per Appuliam, Siciliam, reliquamq; Italiam, empti sint atq; adaucti, non ob aliud, q̄ vt contra hostes Christianæ religionis, ad pugnam instructiores foret, haberentq; Germani nobiles pariter & fidei Catholicæ propugnatores, vnde commodius & honestius vitā militiæ semper paratam viuere possent, ea ex honorum asse præfecturæ eius ordinis aliquot, quas vulgo Baliujs, ac a comœatu ordini parando, comœaturas vocant, distinctæ sunt, & determinatæ per classes, quas & quiete sine cuiuspiam turbatione, per multa sæcula possederunt, vsurparuntq;. Attamen per præcedentes Romanos Pontifices ordini prædicto bona talia erepta, ac Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopisq;, illisq; nec Germanis, nec præfati ordinis militaris existentibus, collata traditaq; sunt. Quemadmodum & in hūc vsq; diem militaris Germanorum ordo hisipis spoliatus carere cogitur. Insuper priores Romani Pontifices domus ordinis supradicti locastas, nato Italo, nempe Hieronymo Veneciæ tradiderunt, ac concesserunt. Eumq; ordinis sæpedicti insignibus decorarunt, contra Romanorum licet Pontificum ac Imperatorum statuta & priuilegia, toties antehac per eorum prædecessores roborata, quibus ad Germanos tantum ordinis milites, vt hæc omnia pertinerent, cautum, sancitūq; est.

Deinde & Romaneses Curtifani ordinis supramemorati, domos per Italiam, Bononiæ puta, Papalibus Bullis ac pro-

D ij

uisionibus attentare conati sunt, quo facto, ordinem ad litis
gandum secum Romæ coegerunt. Id quod non ad mediocrem
perniciem, & ipsius ordinis, & totius Germanicę vergit na-
tionis. Demum Germanis Stablore quoq; diui Benedicti mo-
nasterium, cōtra foundationis, quanq; iura superioribus, pau-
cis equidem annis ereptum est, ac in commendam, vt aiunt,
cardinali Columnæ collatum; quæ omnia in perniciem ten-
dunt, ac irrecuperabile Germanicę nationis detrimentum,
attentatumq; est, quicquid id est, contra ius & phas, ac æquis-
tatem omnem. Eapropter Imperij Status hic quoq; rogant,
Sanctitas Pontificia velit Militari Teutonicorum ordini, bo-
na erepta, censusq; & redditus ablatos, absq; vltiore mora
redhibere, reddere ac restituere, aut id ipsum, vt quantocius
fiat, mādare, curareue, quemadmodum iuris, boniq; & equi
ratio hoc sibi postulat.

DE ONERIBVS SACRI ROMANI IMPE-

rij Statuum laicorum, contra Archiepiscopos, Episco-
pos, cæterosq; prælatos Ecclesiasticos, eorum quoq; Ca-
pitula, ac suffectos iudices, quos vocant ecclesiasticos.
39 Præter onera supra memorata, Archieporum, Eporum &
prælatorum, q; hī, vt prædictum est, a sede Romana conser-
uatores delegatos, atq; id genus alios plerosq; ecclesiasticos
impetrant iudices, per quos laici non ferendis aggrauantur
modis, q; non omnino infrequenter euenit, vt laici in pericue-
lum ac perniciem animæ æstimationis, corporis atq; bonorū
perducant, ac quantū per hos stat iudices, pertrahantur etiā.
Sed hic nondum finis. Sunt enim complura adhuc alia gra-
uamina, prout sigillatim ea per capita nunc recensentur.

PRIMUM, QVIBVS MODIS LAICO

rum bona immobilia ad ecclesiasticorum manus, &
non contra, ab ecclesiasticis ad laicos perueniant.
40 Item, quum a sede Romana constitutionibus sit cautum
ac prouisum, ne bona ecclesiastica, præsertim immobilia, rea